

สารนิพนธ์เรื่อง	ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค: ศึกษากรณีผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็ก
คำสำคัญ	มาตรฐานสินค้า/การเรียกคืนสินค้า/สินค้าที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค
นักศึกษา	ปราณิศา พาน้อย
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ดร.ชาญวิทย์ สุวรรณะบุญย์
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ
คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2559

บทคัดย่อ

ในประเทศไทยการให้ความคุ้มครองเด็กซึ่งเป็นผู้บริโภคในด้านความปลอดภัยจากการใช้สินค้ายังมีไม่เพียงพอ แม้จะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แล้วก็ตาม แต่เนื่องจากกฎหมายก็ไม่ได้กำหนดสิทธิของผู้บริโภคที่เป็นเด็กไว้เป็นการเฉพาะ อีกทั้งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็กก็ยังไม่ได้มาตรฐานสากล ซึ่งมาตรฐานบังคับดังกล่าวถือว่าเป็นมาตรการเชิงป้องกันไม่ให้ผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็กที่ไม่ได้คุณภาพและไม่ปลอดภัยออกสู่ตลาด แต่อย่างไรก็ดีแม้จะมีมาตรการเชิงป้องกันดังกล่าว แต่ก็ยังมีข่าวปรากฏอยู่เรื่อยๆว่าในท้องตลาดมีผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็กที่ไม่ปลอดภัยหรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่จะต้องหาวิธีจัดการกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรืออาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค โดยต้องมีการนำสินค้านั้นออกจากท้องตลาดให้เร็วที่สุดรวมถึงต้องจัดการกับสินค้าที่อาจเป็นอันตรายซึ่งตกอยู่ในมือของผู้บริโภคแล้ว เนื่องจากสินค้าที่อาจเป็นอันตรายไม่ได้มีเฉพาะในขั้นตอนกระบวนการผลิตหรืออยู่ในตลาดเท่านั้น แต่ยังอยู่ในมือของผู้บริโภคด้วย เพราะฉะนั้นคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะต้องมีการเรียกคืนสินค้าที่อยู่ในมือของผู้บริโภคกลับคืนมาเพื่อที่จะกำจัดหรือลดอัตราความเสี่ยงที่ผู้บริโภคจะได้รับจากการใช้สินค้าที่อาจเป็นอันตรายดังกล่าว ดังนั้นสารนิพนธ์ฉบับนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึง สภาพปัญหา มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็ก รวมถึงการกำหนดหลักเกณฑ์การเรียกคืนสินค้าที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค โดยเฉพาะผู้บริโภคที่เป็นเด็ก

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่ามาตรฐานผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็กตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ในประเทศไทยยังมีความไม่ทันต่อสภาวะการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากมีมาตรฐานที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับมาตรฐานสากลของต่างประเทศ นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็กที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคก็ไม่ได้ดำเนินการจัดการกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรืออาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ ทั้งนี้ ในข้อเท็จจริงพบว่าคณะกรรมการมีการใช้มาตรการห้ามขายสินค้าเพียงมาตรการเดียว ซึ่งมาตรการอื่น ๆ ที่จะสามารถคุ้มครองผู้บริโภคให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป เช่น มาตรการเรียกคืนสินค้า กลับไม่นำมาใช้ ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและเครือรัฐออสเตรเลียที่เล็งเห็นความสำคัญของการคุ้มครองผู้บริโภคสำหรับสินค้าที่อยู่ในมือของผู้บริโภคและอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค จึงมีการเรียกเอาสินค้าที่อยู่ในมือของผู้บริโภคกลับคืนมาและกำจัดลักษณะอันตรายที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายให้หมดสิ้นไป โดยมาตรการดังกล่าวเรียกว่า “มาตรการเรียกคืนสินค้า (Product Recall)” อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุประการหนึ่งที่คณะกรรมการไม่นำมาตรการเรียกคืนสินค้ามาใช้บังคับก็เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มี การประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เรียกคืนสินค้าไว้ชัดเจน ทำให้คณะกรรมการฯ อาจมีความกังวลในเรื่องความรับผิดชอบที่อาจเกิดขึ้นไม่ว่าความรับผิดชอบในทางแพ่งหรือในทางอาญา อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาเรื่องคำนิยามของคำว่า “สินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค” โดยมาตรา 36 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 บัญญัติให้หมายความว่า สินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย หรือจิตใจของผู้บริโภค ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าที่ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอนและอาจเกิดปัญหาในการตีความได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเปรียบเทียบหลักกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยและการเรียกคืนสินค้าที่เป็นมาตรฐานสากล เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็กเพื่อให้เกิดการพัฒนากฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคและเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยผู้วิจัยขอเสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานบังคับในผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็กให้มีความเป็นมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น โดยเทียบเคียงกับกฎหมายของสหภาพยุโรปและขอเสนอให้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เรียกคืนสินค้าไว้ให้ชัดเจนในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 นอกจากนี้ขอเสนอให้แก้ไขคำนิยามของคำว่า “สินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค” โดยแก้ไขเป็น “สินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค” ให้หมายความว่า สินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต

ร่างกาย สุขภาพ อนามัย หรือจิตใจของผู้บริโภค ทั้งนี้รวมถึงสินค้าที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานบังคับ หรือสินค้าที่อยู่ภายใต้คำสั่งตามมาตรา 36 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ด้วย